

Семиотический (языковой) анализ стал базой для появления собственно гендерного постструктурализма. Главной идеей подобных исследований стало положение о том, что язык не просто описывает реальность, но создает ее. Наиболее привлекательным для гендерных исследований в работах Ю.Кристева является акцентуализация субъекта в семиотическом анализе. В своей поздней крупной работе «Женский гений» она создает творческий портрет женщин, которые стали творцами своих художественных, философских и литературных судеб. Это Колетт, культовая фигура французской культуры XX века, немецкий философ Ханна Арендт (1906-1975) и американский психоаналитик Мелани Кляйн (1882-1960). Анализируя развитие их глубоко индивидуальные мышления, она приходит к выводу о несообразности каких-либо ограничений по половой принадлежности для индивидуального развития личности. В преодолении обстоятельств, стереотипов, условий и условностей и формируется яркая и неординарная личность современницы. Ю.Кристева пишет: «Моя книга “Женский гений” с названием, очевидно, несколько провокативным - это призыв к противостоянию каждого индивидуума против своей группы. И если какому-либо движению дано однажды приобрести смысл, то это произойдет именно благодаря единичному, а не множественному, благодаря отдельному⁷ индивидууму» [5].

Список использованной литературы

1. Ильин И.П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. — М.: Интрада, 1996.
2. Князева Е.М. Кристева Ю. // Новейший философский словарь. - Мн: Изд. В.М.Скакун, 1998.
3. Кристева Ю. Разрушение поэтики // Вестник Московского университета. - Серия 9. Филология. - 1994. - № 5. - С. 44-62.
4. Хайдер И.В. Постмодернистский подход к гендерным отношениям // Содержание социально-гуманитарного образования в меняющемся мире: междисциплинарный подход (Материалы Южно-Российской научно-практической конференции, Краснодар, 26-28 мая 2000) / Под ред. А.Н.Кимберга и О.А.Оберемко. - Краснодар: Кубанский гос. ун-т, 2000. - 140 с.
5. Юлия Кристева: изоляция, идентичность, опасность, культура// ВестникЕропы. - 2005. -№15.

Summary

The article deals with the conception of semanalysis by Y.Kristeva; the author describes the way's of its usage in literature studies.

Кажан В. І.

канд. філол. наук, доцент,

Калініна Р.ІЛ

канд. філол. наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЛОВСПОЛУЧЕНЬ У МОВІ ПУБЛІЦИСТИКИ

Стаття присвячена аналізу особливостей функціонування

словосполучень у мові публіцистики на матеріалі україномовних інформаційно-аналітичних видань.

З розширенням функціональних можливостей відбуваються позитивні процеси в структурній системі сучасної української мови [1, с.41]. Мова газетно-публіцистичних текстів швидше, ніж мова художніх текстів, відтворює розширення синтаксичних зв'язків слів, виникнення й активізацію ненормованих (оказіональних) словосполучень.

Як засвідчує мовний матеріал газет «Коментар», «Дзеркало тижня», «Критика», «Експрес», «Високий замок», «Газета по-українськи», «Україна молода», «Українське слово» за 2004-2006 рр., складовими елементами словосполучень виступають не тільки загальноживані слова, а й лексичні одиниці термінологічного характеру. Включаючись у загальне використання, терміни вступають у парадигматично-синтагматичні відношення зі словниковим складом мови, набувають переносних значень (найчастіше метафоричних). Функціонування термінологічних одиниць у переносному значенні приводить до набуття ними виразного оцінного забарвлення (як позитивного, так і негативного).

Значну активність виявляють двокомпонентні словосполучення, побудовані за такими моделями: «ім. + ім. у Р.в.»: *плюралізм імперії, баланс свободи*; «прикм. + ім.»: *парламентський вулик, ринкові перегони*; «дієприкм. + ім.»: *керована демократія, об'єднана Європа*.

Найбільш продуктивною є модель «прикм. + ім.», у якій залежний прикметник підкреслює суттєві ознаки опорних слів (часто спеціальних). Наприклад: *дискурс може бути ядерним, гуманітарним, політичним, інтелектуальним; риторика - передвиборчою, політичною*. Відтворити індивідуально-авторське сприйняття дійсності допомагають прикметники (дієприкметники) - епітети: *залізобетонні гарантії, вимучений електорат, багатотраждаїний закон* та ін.

Компоненти двокомпонентних словосполучень можуть використовуватися як із прямим (*еліта російська, вірменська, світова, українська, владна, політична, державна*), так і з переносним (*дискурсивний зсув, дискурсивна фігура*) значеннями.

На даний момент значно розширилась у ролі залежних компонентів група прикметників - найменувань кольору: *червона (опозиція), блакитна (опозиція), чорніш (вівторок), біло-голубі (регіони)*. Колір у подібних конструкціях, набуваючи символіко-політичного осмислення, виступає потужним засобом впливу як на індивіда, так і на соціальну свідомість. У контексті: *«Білі» телефони — ті, що мають умови гарантійного обслуговування, «сірі» — ті, що їх не мають. Продавці «білої» техніки забезпечують комфортніші умови для купівлі. Чому ж така велика частка «сірих» апаратів?», - «білий» сприймається як позитивно-, а «сірий» - як негативнооцінний прикметник.*

Продовжує активізуватися переосмислений у дусі часу прикметник

«помаранчевий». Наприклад: *помаранчева (влада), помаранчевий (проект, табір), помаранчеве (послання), помаранчеві (виступи, регіони)* тощо.

У мові газет має місце і така закономірність: якщо який-небудь термін (як правило, основний) змінює своє значення, то він поступово розширює сферу свого функціонування за рахунок похідних одиниць (переважно прикметників), створених на його основі за допомогою існуючих у мові словотворчих засобів (найчастіше суфіксальних морфем). Оригінальним видається варіювання нових сполучень зі словами риторика (яскраве, але малозмістовне мовлення) і ксенофобія (ненависть до чого-небудь незнайомого, чужого) та їх похідними риторичний і ксенофобський: *риторика демократизації (інтернаціоналізму); риторичні ігри, риторичний інструмент; примітивна ксенофобія; ксенофобські тенденції, ксенофобські кампанії*.

Значною мірою в мові газет представлені і багатоконпонентні словосполучення (переважно трикомпонентні) різної граматичної структури, наприклад: *етичні координати буття, заповзання на політичну Говерлу, свобода на барикадах нації, способи інформаційного тиску; відвести суспільство у віртуальний простір квазіпроблем* та ін.

У газетно-публіцистичних текстах деякі спеціальні слова наділені особливою активністю функціонування, вони вільно включаються в різні лексико-синтаксичні контексти. Це перш за все слова та їх похідні, що тематично пов'язані з центральними поняттями сучасної політичної ситуації і часто служать вираженням соціальної оцінки. «Оцінність виступає як головний, визначальний фактор метафоризації у публіцистиці», - підкреслює Г.Я.Солганік [2, с.76]. Наведемо приклади: *коаліція (антикризова коаліція); політика - політичні (пресингова політика; політичні заручини); опозиція — опозиційні (червона опозиція; опозиційні союзники); бюджет (заветований бюджет)* та ін.

Словосполучення (в основному метафори) утворюються з лексичних одиниць інших найбільш поширених галузей діяльності людини. Так, останнім часом надзвичайно продуктивними є такі термінології, як: біолого- медична (*соціальні вени, носії вірусу тоталітаризму*), літературознавчо- мовознавча (*парадигми історії, металічний сонет*), географічна (*ідеологічний (політичний) ландшафт; хвиля опозиції*), фінансово-економічна (*тарифна тема, ціновий волюнтаризм*).

У сучасному газетному мовленні часто зустрічається і специфічно військова термінологія переважно з негативно оцінним забарвленням. Основою для створення метафоричних словосполучень слугують слова війна, агресія (агресор), атака, баталії та ін., які поширюються прикметниками *газовий* (*газова війна*, *газова агресія*, *газові баталії*), *газова атака*). Активізувалося також і слово терор у словосполученнях, в яких воно використовується як у прямому, так і переносному значеннях. Наприклад: *політичний терор*, *мовний терор*, *духовний терор*, *війна проти терору*, *структура капілярного терору* тощо.

Складні політичні ситуації порівнюються з військовими діями, які можна вирішити за допомогою сили: *фінансове знекровлювання опозиції*, *у розпал передвиборних президентських баталій*, *антиекзитпольна артпідготовка у засобах масової інформації*, *інформаційні концтабори*, *корпоративна холодна війна*, *банківсько-кремлівський блицкриг* (*блискавична війна*). Таким чином, за допомогою образних вербальних засобів відтворюється ситуація як фізичної, так і моральної агресії.

Деякі багатокомпонентні словосполучення демонструють поєднання в одній одиниці різногалузевих спеціальних слів. Наприклад: *трансплантивний погляд на постмодернізм* (медичн. + літературознавч.).

Зафіксовано в мові публіцистики значні фрагменти тексту, побудовані виключно на тематичних метафорах. Наприклад: *«На заблокованій Театральній площі за металевою загорожею стояли війська, демонстранти кружляли довкола неї, а солдати, підкоряючись незбагненним командам балетмейстерів у погонах, тупотіли чобітьми з місця на місце в сюрреалістичному танці маленьких лебедів»*.

Спеціальні слова можуть входити до складу фразеологічних сполучень. При цьому семантика і структура подібних одиниць може не змінюватися. Наприклад: *дев'ятий вал громадського протесту* (найвищий підйом, злет); *вето коаліції «не по зубах»* (не під силу); *завести переговори у глухий кут* (поставити в безвихідне становище).

Частіше фразеологічні сполучення підлягають трансформації. Це може бути:

а) заміна якого-небудь слова: *відчувають певну> втіху> від поливання одні одних компроматом* (замість відомого стійкого виразу «обливати брудом»); *моральний кодекс руйників комунізму* (замість будівників); *відокремити зерна від бур'янів в українській конституційній реальності* (замість плевели - мн. плевели (плевел) - що-небудь шкідливе, непотрібне, яке псує, засмічує, занапащає щось); *справжній Майдан місцевого штибу* (штаб - те саме, що кшталт; замість «на один кшталт» - на один зразок, лад);

б) з метою конкретизації зв'язність компонентів сполучень порушується вставкою допоміжних слів: *одного електорального поля ягоди* (означення-прикметник «електорального» підсилює значення фразеологізму: схожі один на одного своїми діями, поглядами, бо є однодумцями, однопартійними); *поставити прикордонні землі «на ноги»* (дія

конкретизується за допомогою означення-прикметника і додатка-іменника; до того ж, дієслово поставити використовується як варіант компонента у фразеологізмі «ставити (піднімати) на ноги» (самому), що приводить до зміни семантики: поставити когось «на ноги», тобто змусити);

в) фразеологічні сполучення зберігають основну семантику і структуру, але оновлюють лексико-граматичний склад: *Ми присутні при відродженні «помаранчевого фенікса»* (фенікс як символ надій Майдану);

г) деякі сполучення наближаються до фразеологічних оцінним забарвленням та експресивною насиченістю: *стояти під парасолькою* (бути захищеними владою); *переважати об'ємом електоральних м'язів* (перевага у кількості і якості);

г) контамінація двох фразеологічних зворотів та заміна слів: *відігравати роль офірного цапа* (замість «цапа-відбувайла», «козла відпущення»).

Отже, у мові газетної публіцистики авторська морально-експресивна оцінка найважливіших подій поточного моменту в різних сферах життя, незвична лексична і фразеологічна сполучуваність слів є джерелом виникнення образності, засобом інформаційного впливу на емоційно-інтелектуальне читацьке сприйняття.

Список використаної літератури

1. Баранник Д.Х. Українська мова на межі століть // Мовознавство. - 2001. - №3. - С. 40-47.
2. Солганик Г.Я. Лексика газеты. -М.: Высш. шк, 1981,- 112 с.

Summary

The article is dedicated to the analysis of word-combinations functioning peculiarities in the public style speech on the material of the Ukrainian language information-analytical publications.

Калинина Р.П.

канд. філол. наук, доцент.

Щербина Е.А.

студентка

ЯЗЫКОВАЯ ОСНОВА РАБОТ ПО ТВОРЧЕСКОЙ ЭСТЕТИКЕ Б.ПАСТЕРНАКА

У статті аналізуються лексико-стилістичні засоби, які є характерніші для естетичної прози Бориса Пастернака.

Повышенное внимание к творчеству Б.Пастернака не случайно. Пастернак - мастер художественного слова, и, по мнению Д.С.Лихачева, образы поэта неожиданны, ибо факты внешнего мира вообще неожиданны, случайны по отношению к внутреннему миру автора. Поэтому они